

Algunhas propostas para mellorar os servizos de comedor e transporte nas escolas do rural

Fotografía de mrsiraphol / Freepik

REVISTA GALEGA
DE EDUCACIÓN
PUBLICACIÓN DE NOVA ESCOLA GALEGA

ISSN: 1132-8932

Páx. 24-27

Pedro Rodríguez López

CEIP de Samos

alpezalbn@yahoo.com

Principal fonte de propostas e reflexións deste traballo: Comunidade educativa do CEIP de Samos (crianzas gozosas de corazón de pan centeo, labregas e labregos a sementar ansias puras na gran cultura rural).

Como mestre que comparte coa formidable comunidade educativa do CEIP de Samos a enorme preocupación por decisións e normativas da Consellería que prexudican a educación no rural, constato que a alta xerarquía da Administración autonómico-estatal, implicada no desmantelamento da cultura rural e do seu xenuíno modo de vida, non atende como debera os servizos educativos de transporte e comedor escolar, nin outros.

Partindo do recoñecemento das extraordinarias potencialidades do contexto rural para desenvolver nel unha educación de gran

calidade, e da consideración dos centros educativos como importantísimos axentes dinamizadores nas comunidades rurais, preséntanse a continuación algunhas propostas básicas relativas aos temas específicos que nos ocupan, que debera asumir de modo inmediato a Administración:

Inclusión do transporte, do comedor escolar e do resto de servizos educativos nun Plan de Educación Específico para o Rural Galego, segundo o acordado pola Rede Galega de Educación e Desenvolvemento Rural.

Antes de entrar en vigor unha normativa legal sobre transpor-

te e comedor escolar, ou sobre calquera outro tema relacionado coa educación, debe contar sempre coa aprobación das comunidades educativas do país afectadas pola resolución gobernamental da que se trate.

A Consellería debe acordar coa comunidade educativa local, todos os servizos educativos, ben sexan de transporte ou comedor escolar, antes do comezo de cada novo curso, ou sempre que unha das partes acordantes o pida, para adaptar os servizos ás necesidades específicas do alumnado.

Entendendo a educación pública dende unha perspectiva global e comunitaria coa familia, debe integrarse no sistema educativo dun xeito específico o ciclo 0-3 tomando como referencia a Preescolar na Casa. Nos servizos educativos de transporte e comedor escolar debe incluírse tamén a nai/pai/titora ou tutor legal, que participe de forma presencial e directa na atención e coidado de cada unha das crianzas de 0-3.

O comedor e o transporte escolar, o mesmo que o resto de servizos educativos, debe financeiros integramente a sociedade no seu conxunto a través duns impostos directos, progresivos e xustos, como un investimento no ben común. Polo tanto, debe eliminarse calquera tipo de pago¹ ou achega económica² por un servizo educativo no ensino público. A educación é cousa de todas e todos e sendo de calidade redundará no maior

dos beneficios para toda a sociedade.

PROPOSTAS ESPECÍFICAS PARA O COMEDOR ESCOLAR

O comedor escolar, como importante espazo educativo, debe ser de xestión directa, formando parte do horario lectivo do profesorado. Así evitarase caer na privatización encuberta da xestión indirecta, que vai en detrimento da calidade do servizo ao buscar unha determinada empresa de *catering* a súa propia rendibilidade económica. A normativa de comedores beneficia as grandes empresas, que poden axustar máis os prezos ofertando produtos moi procesados, precociñados e de peor calidade. Isto dificulta enormemente que se preste un bo servizo no comedor escolar, prexudicando tamén o tecido produtivo rural da contorna e o pequeno comercio local e de proximidade.

O servizo do comedor escolar, que inclúe a atención ao alumnado nos tempos anteriores e posteriores á comida, debe contar con persoas da comunidade educativa (docentes e/ou non docentes) ás que se lles facilite unha formación específica e permanente na propia zona e se lles recoñezan todos os seus dereitos laborais. Hoxe en día, a dirección do centro, a persoa encargada do comedor, o persoal laboral da cociña e as persoas colaboradoras non reciben unha formación específica e continua axeitada para prestar este servizo ao alumnado. A modo de exemplo, podemos comentar que neste curso 2017-2018, para a supervisión e asesoramento no relativo aos menús escolares, a Administración limitouse a pedir por correo ordinario, cuns dous meses de antelación, os menús programados para o mes de abril.

Os menús escolares de calidade contrastada, levados á prác-

tica con éxito nas distintas escolas, tiñan que formar parte dunha páxina web dinámica, en continuo proceso de mellora, co apoio loxístico e a coordinación da Consellería, e dispoñible para todos os centros como ferramenta de consulta e/ou participación.

Deben destinarse os recursos humanos suficientes para cubrir de forma inmediata todas as baixas e ausencias do persoal de cociña, evitando quedar nin un só día sen este servizo; xa que nos colexios do rural onde só hai unha persoa na cociña, cando esta falta o alumnado sofre unha enorme precariedade no servizo.

Uns comedores escolares de calidade necesitan que a Administración poña os medios necesarios para que se lles poidan subministrar produtos ecolóxicos, frescos, locais e de tempada. Nesta liña debe facilitarse o consumo de alimentos locais, adquiridos directamente das familias que os producen e da contorna agro-gandeira próxima ao centro educativo, establecendo un efectivo e áxil protocolo que garanta a calidade dos produtos para o consumo escolar.

Os colexios do rural con menos alumnado, ao non ser rendibles para a gran maioría das empresas provedoras, teñen que apandar coas subministracións que lles tocan, mingando a calidade do servizo. Isto evitaríase se a Administración financiase e co-xestionase coa comunidade educativa de cada centro unha especie de economato local e/ou comarcal coordinado en rede entre os diferentes centros da zona, para obter a mellores prezos bos produtos ecolóxicos, frescos, locais e de tempada; alimentos non perecedoiros a curto e medio prazo, e outros que non se producen na zona. Deste modo contribuiríase a mellorar a calidade do servizo e faríase un uso dos recursos económicos

1 DECRETO 132/2013, do 1 de agosto, polo que se regulan os comedores escolares dos centros docentes públicos non universitarios dependentes da Consellería con competencias en materia de educación. CAPÍTULO IV: Réxime económico-financieiro dos comedores escolares dependentes da Consellería con competencias educativas. Artigo 12: Persoas beneficiarias de bonificacións nos comedores xestionados pola Consellería competente no eido educativo. Punto 1.

2 Instrución 6/2017 da Secretaría Xeral Técnica da Consellería de Cultura, Educación e O.U., do 30 de maio, sobre a xestión do servizo de transporte escolar no curso escolar 2017-2018. Apartado 1: O ámbito de aplicación.

máis eficiente e propicio para o desenvolvemento rural dos concellos e das comarcas.

O importe das chamadas *axudas ou bolsas para o financiamento do servizo* establécese en 2,08 € por día e nena/o, en Educación Infantil e Primaria, nun comedor de tipo A. Non tiña que haber axudas, senón un financiamento íntegro do servizo. Isto comporta unha asignación económica claramente insuficiente, máis aínda se temos en conta que ata o 15% do caso financiamento pode non ir destinado a gastos en produtos alimentarios³. A partida económica para gastos en produtos alimentarios ten que desagregarse do resto de conceptos. O importe das reparacións, adquisicións de mobiliario, gas propano, produtos de limpeza, material de cociña e utensilios inventariables precisos para o funcionamento do servizo, debe sufragarse con asignacións económicas específicas. O financiamento do servizo de comedor, só para gastos en produtos alimentarios, ten que incrementarse como mínimo nun 50% neste momento, quedando establecido nuns 3 € por día e nena/o e sendo revisable segundo as variacións do IPC.

En consonancia coas propostas anteriores, a Consellería de Cultura, Educación e OU debe poñer en marcha un programa de eco-comedores escolares en Galiza baseado en dous obxectivos básicos:

Mellorar a calidade da alimentación nos comedores escolares públicos a través da introdución de produtos ecolóxicos, frescos, locais e de tempada.

3 DECRETO 132/2013, do 1 de agosto, polo que se regulan os comedores escolares dos centros docentes públicos non universitarios dependentes da Consellería con competencias en materia de educación. CAPÍTULO IV: Réxime económico-financieiro dos comedores escolares dependentes da Consellería con competencias educativas. Artigo 12: Persoas beneficiarias de bonificacións nos comedores xestionados pola Consellería competente no eido educativo. Punto 1.

Favorecer e potenciar o desenvolvemento sostible da produción agro-gandeira ecolóxica en Galiza en cooperativas de labregas e labregos.

PROPOSTAS ESPECÍFICAS PARA O TRANSPORTE ESCOLAR

A Administración debe incluír no servizo de transporte escolar, coa correspondente partida orzamentaria, os desprazamentos a outros colexios e a diversos espazos de interese para o alumnado, co obxectivo de realizar actividades educativas con maior grao de socialización, intercambio de experiencias, convivencia, encontros que complementen o realizado en cada centro, concertos didácticos, teatro escolar, xogos populares etc.

Segundo unha instrución da Consellería só se considera *usuario lexítimo do transporte escolar gratuito o alumnado cuxo domicilio se encontre fóra do núcleo urbano no que radique o centro escolar e, en calquera caso, a unha distancia deste superior a 2 km, calculada utilizando o itinerario máis directo, sen desvíos e rodeos innecesarios*⁴.

A Consellería tamén establece o seguinte⁵: *Con carácter xeral non se autorizarán desviacións nos itinerarios de transporte escolar e/ou introdución de novas paradas en distancias inferiores a 2 km.*

Non é aceptable establecer rixidamente esta distancia de 2 km para alumnado, teña 3 ou 12 anos, chova ou neve, sen antes acordar coa comunidade educativa local a distancia máis indicada en beneficio do alumnado.

4 Instrución 6/2017 da Secretaría Xeral Técnica da Consellería de Cultura, Educación e O. U., do 30 de maio, sobre a xestión do servizo de transporte escolar no curso escolar 2017-2018. Apartado 1: O ámbito de aplicación.

5 *Ibidem.*, Apartado 4. As peticións de modificación dos itinerarios e de introdución de novas paradas.

O transporte escolar debe funcionar como o servizo educativo que é, con acompañante formado/a especificamente, cun tempo máximo para cada crianza de 40 minutos, contados desde que sae do domicilio ata que chega ao centro escolar, e con medidas de seguridade en todos os vehículos destinados a este fin.

A Administración debe impedir que haxa empresas de transporte escolar que condicionen os horarios de entrada e saída dos centros, pois sempre se debe dar prioridade na prestación deste servizo e de calquera outro aos intereses e necesidades do alumnado.

Para mellorar a seguridade e a eficiencia do transporte escolar, deben contratarse vehículos adaptados á orografía e á climatoloxía de cada territorio. Nas zonas de montaña os vehículos todoterreo, ademais da dobre tracción, teñen que ter pneumáticos especiais de inverno para neve e xeo. Na actualidade en canto caen catro folerpas xa non poden pasar todos os transportes escolares, e cando xea forte o servizo non é suficientemente seguro en todos os casos. Ademais, todas as estradas das rutas do transporte escolar deben contar co servizo das máquinas quita-neves. Deben manterse en bo estado as estradas principais, as secundarias e as pistas das aldeas, sen fochancas nin firme irregular e coas cunetas limpas. O penoso estado de moitas delas reduce a seguridade no transporte, aumenta a incomodidade das crianzas e alonga o tempo da viaxe.

A solución óptima encóntrase estudando, revisando e acordando coa comunidade educativa local cada itinerario e cada parada, antes do comezo de cada novo curso, ou sempre que unha das partes acordantes o pida, para adaptar o servizo ás necesidades específicas

do alumnado en función do seu lugar de residencia.

Na defensa dunha educación de calidade nos diversos contextos rurais de Galiza, en alarmante perigo de desaparición na súa xenuína esencia inserida na cultura rural e nun modo de vida sostible, non caben pasividades nin demoras, senón compromisos decididos das institucións gobernamentais para tomar con urxencia, entres outras, as medidas propostas anteriormente. Por desgraza, como o goberno incumpre flagrantemente co seu deber, a sociedade galega ten

que esixirille contundentemente que non actúe como cómplice principal da deturpación, do esmorecemento e da posible extinción do mundo rural galego con todos os seus valores educativos, ecolóxicos, comunitarios e antropolóxico-culturais. Así de preocupante é a situación. De nós depende o seu futuro.■

REFERENCIAS

- Documento Base da Mesa Galega de Educación no Rural. Xuño de 2013.
- Mesa Galega de Educación no Rural (2006). *A Educación no rural en Galiza*. Sada: Edicións do Castro.

PUBLICIDADE

Grupo de Referencia Competitiva no Sistema Universitario Galego
Facultade de Ciencias da Educación-Campus Vida
hesepa@usc.es, <http://www.usc.es/sepa>, facebook @SEPA-interea

Liñas de Investigación No diálogo Universidade-Sociedade

Pedagogía Social, Educación para a Cidadanía e Dereitos Humanos
Educación Ambiental, Cultura da Sustentabilidade e alfabetización climática
Políticas socioeducativas e culturais nas Administracións públicas
Educación, Xénero e Equidade Social
Tempos educativos e sociais, pedagogía do lecer

Rede de Investigación
en Educación e Formación
para a **Cidadanía** e a
Sociedade do Coñecemento

UNIÓN EUROPEA
"Una manera de hacer Europa"